

WERK GROEP

VOOR BIJZONDERE VORMEN VAN
SEKSUALITEIT, INTIMITEIT, RELATIES
- GEBRUIK/MISBRUIK

S.i.R.

met als sekties:

PEDOFILIE

INCEST

KINDERSEKSUALITEIT/JEUGDEMANCIPIATIE

SEKSUEEL MISBRUIK en -GEWELDFLECIING

Met de bijdragen:

*****'Wat *****

*

* in

* Maastricht

* kan

* kan

* bij

* jullie

* ook'

*

Samenwerkingsprojekt van:

BVA = Buro Vertrouwensartsen inzake kindermishandeling

COC = Nederlandse Vereniging tot Integratie Homoseksualiteit

NVSH = Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming

RIAGG = Regionale Instelling voor de Ambulante Geestelijke
Gezondheidszorg (tevens koördinatie).

***** Angsten *****

* als

* gevolg

* van

* traumatische

* incest-

* ervaringen

*

*****

Werkgebied: ZUID-LIMBURG

Kontaktadres:

WERK GROEP S.i.R. MAASTRICHT

Infohuis NVSH

Kleine Gracht 7

6211 CA MAASTRICHT

Tel. 043-17036

OVERZICHT 1984

Inleiding

1. Dit jaaroverzicht omvat twee delen:

Deel I Hierin komen enige, vooral kwantitatieve gegevens aan bod. Inhoudelijke, kwalitatieve informatie over achtergronden en aard van thematiek en problematiek, over wijze van hulpverlening, is in andere publikaties (artikelen, inleidingen, documentatiemappen) in het afgelopen jaar weer een en ander te vinden. Ook in dit jaaroverzicht is een bijdrage opgenomen van inhoudelijke aard, in:

Deel II Het betreft een overzichtsartikel/diskussiestuk waarin naast theorie-ontwikkeling ook de stand van zaken in de praktijk van hulpverlening inzake seksueel misbruik van kinderen binnen de gezinssituatie (uitbuitingsincest) wordt beschreven.*

We willen eenieder graag uitnodigen te reageren en de reactie, fris van de lever of weloverwogen, te sturen naar de Werkgroep S.i.R.

2. Herziening zedelijkheidswetgeving in 1985?

In 1980 bracht de regeringsadvieskommissie Melai haar laatste rapport uit met wetsvoorstellen betreffende verkrachting en aanranding, seksuele contacten met afhankelijke personen en met kinderen. Er is van diverse zijden forse kritiek op gekomen. Wellicht is er vooral om die reden vanuit het ministerie van justitie tot en met 1984 geen wetsvoorstel dienaangaande ingediend. Begin 1984 hebben NVSH en COC een gezamenlijke nota 'Zeden en Straffen - een discussienota over de zedelijkheidswetgeving' uitgebracht. Het is een zeer goed leesbare, maar ook degelijk onderbouwde bespreking van de principes van de zedelijkheidswetgeving, een kritische toetsing van het werk van de commissie Melai en mündt uit in nieuwe voorstellen tot wetswijziging betreffende seksueel geweld/misbruik, seksuele handelingen met kinderen en met afhankelijke personen, pornografie, exhibitionisme en prostitutie.

---

* Deze bijdrage is van Gerard Roelofs, psychiater-seksuoloog van de RIAGG Maastricht e.o. en als zodanig medewerker van de Werkgroep S.i.R., hij is tevens teamleider van het *Team Seksueel Misbruik* van de Werkgroep.

Er zijn aanwijzingen dat er in 1985 weer schot in de zaak komt: begin 1985 zal de minister van justitie de betreffende wetswijzigingsvoorstellen indienen bij het parlement - voorzover we ze kennen, betekenen ze een grote stap vooruit door misbruik zindelijker te benoemen en dus duidelijker strafbaar te stellen en door wederzijds gewilde (seksuele) contacten en relaties tussen kinderen en volwassenen te dekriminaliseren - 'het zou tijd worden!'.

3. 'Wat in Maastricht kan, kan bij jullie ook!...'

De Werkgroep S.i.R. is een samenwerkingsproject van de vier elders vermelde organisaties. Aan het Team Seksueel Misbruik nemen nog andere permanent of tijdelijk deel. Naast organisatorische- en managementoverwegingen (voorkomen van overlappingsen, bundelen van krachten, verbeteren van bereikbaarheid: één naamgeving, kontaktadres) zijn er ook inhoudelijke overwegingen die tot de vorming van deze werkgroep hebben geleid. Op één ervan wil ik in deze inleiding apart ingaan. Het gaat om de 'twee-deling' die we hanteren: gebruik/misbruik. Vanaf het begin van onze werkgroepactiviteiten (1976) hebben we aandacht gevraagd en gegeven aan zowel de positieve kanten (emancipatie, dekriminalisering) als aan de negatieve (misbruik, geweldpleging) van - zoals we dat nu noemen - bijzondere vormen van seksualiteit, intimiteit, relaties. We menen namelijk dat die positieve en negatieve aspecten niet los van elkaar benaderd moeten worden.

De misbruikpraktijk is uiteraard niet exclusief voor de 'bijzondere vormen' van seksualiteit etc., ook binnen wel geaksepteerde relatievormen blijkt, de laatste jaren overduidelijk, misbruik en geweldpleging voor te komen. We beperken ons echter tot de aandachtsvelden van de werkgroep.

Generaties lang zijn mensen in onze cultuur opgevoed tot negatieve opvattingen en een zeer afwijzende houding betreffende seksualiteit in het algemeen en tot reacties van afgrijzen betreffende 'bijzondere vormen' ervan. De afgelopen 10-20 jaar is er op ruime schaal thuis, op school en 'in de maatschappij' gesproken en geschreven over voorlichting, seksuele vorming en -opvoeding. De laatste jaren lijkt er zelfs op deze terreinen weinig meer te doen. De vragen om (hulp bij) seksuele voorlichting op school bijvoorbeeld zijn duidelijk afgenomen.

'Weet iedereen nu alles'? Gebeurt thuis voldoende: is toch al een nieuwe generatie vader en moeder geworden en voeden zij hun kinderen vrijmoediger en seks-vriendelijker op dan hún opvoeders, die zij op dit punt zo sterk kritiseerden? Het zijn voor ons eerder rethorische

vragen ... De problemen die geleidelijkaan naar voren komen, de signalen (zowel de journalistieke, de wetenschappelijke als die uit onze eigen praktijk) dikteren een ander, minder rooskleurig inzicht. Er is inderdaad een veel grotere (pers)vrijheid en openheid gekomen om in de openbaarheid seksualiteit in allerlei vormen aan de orde te stellen (film, video; boeken; seksshops). Er is veel meer en gevarieerder informatie voor iedereen, ook voor kinderen en jongeren beschikbaar. Er is al veel geschreven over de seksuele revolutie, maar ook dat die niet erg is geslaagd, zelfs dat die er helemaal niet is geweest ... Gezien de omvang en de felheid van de reactie in onze dagen, moet er toch minstens iets op gang zijn gekomen dat op een revolutie *lijkt*.

Twee probleemgebieden

Uitgaande van onze bevindingen wil ik twee probleemgebieden signaleren betreffende seksualiteit en opvoeding/preventie/hulpverlening. Vooraf een algemene konstatering: seksualiteit wordt nog steeds in onze samenleving sterk als apart, geïsoleerd van het 'gewone leven' en van de vanzelfsprekende, respectabele gevoelens en ervaringen van mensen, van volwassenen zowel als van kinderen, opgevat en gepresenteerd. Er zijn gelukkig opvallende uitzonderingen, die echter onvoldoende belicht (mogen) worden. Deze kunnen dus nauwelijks als alternatief en als voorbeeld-functie werken.

Het eerste probleemgebied is eigenlijk al langer bekend. Kinderen en jongeren weten al heel wat meer dan hun ouders op vergelijkbare leeftijd. Maar die kennis blijft in de regel te oppervlakkig weten, raakt nauwelijks hun gevoels- en ervaringswereld. De verandering van attitude, de belangrijkste verandering, blijft vrijwel geheel achterwege. 'We mogen er wel over praten, maar we mogen het niet doen'. Ook over de gevoels- en ervaringswereld van hun opvoeders krijgen ze (van die opvoeders zelf) weinig of niets te horen en te zien. Serieus en persoonlijk praten met vrienden of vriendinnen op school over gevoelens, vragen, ervaringen, onzekerheden rond lichamelijkeid, erotiek, seksualiteit, is nog steeds zelfzaam - van wie kunnen ze het leren? De werking van de dubbele moraal blijft ziekmakend intact. Even kru als sprekend wordt de werking ervan gedemonstreerd in het voorbeeld van de vader die zijn dochter van 15 - zwanger geraakt en daarmee de familie te schande gemaakt - afranselt en voor rotte vis uitscheldt, en die voor het weekend met een stapel porno-films onder de arm uit de videotheek stapte.

Het tweede probleemgebied is spektakulairder en prekaider; het hangt overigens voor een belangrijk deel samen met het voorgaande. De belangrijkste signalen en de concrete informatie komen uit de eigen praktijk (van met name de Werkgroep S.i.R. en van de eraan participerende organisaties). Het is het probleemgebied van *kindermishandeling* en met name *seksuele kindermishandeling/misbruik binnen de familiesfeer*. De kinderen die er het slachtoffer van worden, kunnen deze ervaringen vaak niet verwerken. De meesten kunnen en durven er, ook op latere leeftijd, zelfs niet over praten. Het is hun pijnlijke realiteit waar ze dagelijks mee worden gekonfronteerd en mee moeten leren leven. Deze realiteit steekt wel erg cynisch af tegen de voorzichtigheid en omzichtigheid die met veel nadruk worden bepleit door menig ouder, schoolleiding, ouderkomité, als het gaat om seksuele voorlichting en -opvoeding. Ze zijn vooral beducht voor een slechte naam van de school, voor negatieve beeldvorming. Ze beperken zich dan maar tot vrijblijvende, oppervlakkige kennisoverdracht en het breed uitmeten van morele normen en waarden, die de feitelijke belevingswereld van kinderen en jongeren en hun actuele vragen en onzekerheden niet of nauwelijks raken.

Helaas is het nog steeds zo, dat menig hulpverlener (van de nulde tot de derde lijn) niet thuis geeft, als het om signalen van deze problematiek gaat. Onwetendheid, onbekendheid is ook voor hen geen schande. Anders wordt het, wanneer ze niet bereid blijken hiaten in kennis en vaardigheden aan te vullen.

Van oud taboe tot nieuwe hetze

Veel publiciteit wordt er tegenwoordig gegeven aan allerlei vormen en praktijken van seksueel misbruik en seksuele geweldpleging waar meestal meisjes en vrouwen het slachtoffer van blijken.

De manier waarop die publiciteit wordt ingevuld, heeft m.i. echter ook nogal bedenkelijke, hetzerige kanten en negatieve gevolgen, ook voor de slachtoffers en voor de potentiële slachtoffers.

Er wordt namelijk een oud (?) taboe opnieuw opgelegd: er begon in ons land voorzichtig en met mondjesmaat een gesprek op gang te komen over kinderseksualiteit/jeugdemancipatie, over intieme, seksuele contacten en relaties tussen volwassenen en kinderen (waaronder pedofilie), over andere waarderingen van lichamelijkeheid, van seksualiteit en de beleving ervan - al enigzins ontmytologiseerd en bevrijd van te knellende en niet meer doorleefde (kerkse) normen en (dubbele) moraal en fatsoensregels.

Dit 'gesprek' wordt opnieuw bemoeilijkt; degenen die eraan deelnemen of het bepleiten, worden verdacht gemaakt, heten gevaarlijk en dreigen mond-dood te worden gemaakt.

De werkelijk misbruikende daders zullen zich eens te meer wachten opening van zaken te geven; ze komen onder nog grotere druk te staan met als ernstig risico dat het misbruik nog heimelijker en ernstiger zal zijn - voor de slachtoffers zal het dan nog moeilijker worden te praten en hulp in te roepen. Serieuze en uitgebreide analyse van oorzaken en gevolgen en pogingen tot preventie worden daardoor ernstig belemmerd, zo niet onmogelijk. Een ander ernstig negatief gevolg van het nieuwe taboe is, dat die contacten en relaties zoals die tussen volwassenen en kinderen die door beiden op prijs gesteld worden, weer volledig in het verdomhoekje terecht komen - deze volwassenen worden weer kinderlokkers-kinderverkrachters-kindermoordenaars en de kinderen kunnen dan alleen weer de verleide en zielige slachtoffertjes zijn: bij het bestrijden van onrecht wordt - onnodig - nieuw onrecht gepleegd. De geschiedenis herhaalt zich; de klok wordt inderdaad teruggedraaid.

Tenslotte constateer ik dat deze dogmatische en generaliserende benadering van seksueel misbruik, van slachtoffers en van (potentiële) daders, in de kaart speelt van restauratieve en ultra-konservatieve groepen en machten. Deze maken er gretig gebruik van voor hun hetzerige kruistocht tegen onder meer degenen die staan voor een meer genuanceerde en bredere analyse van achtergronden en oorzaken van seksueel misbruik, maar tevens serieuze aandacht en ruimte bepleiten ook voor door beide partners als positief ervaren (seksuele) contacten en relaties tussen volwassenen en kinderen.

Het lijkt me dus erg belangrijk, ook voor de werkgroep, attent te zijn op welke coalities er worden aangegaan en welke bondgenootschappen er worden nagestreefd.

M/V

De moeilijke discussie over wat (seksueel) misbruik is, welke de oorzaken en achtergronden zijn, is nog maar nauwelijks begonnen. De huidige publiciteit rond seksueel misbruik en -geweldpleging tegen kinderen staat bol van aanklachten tegen mannen/vaders. Uitgaande van wat we weten uit onze eigen hulpverleningspraktijk en uit (onderzoeks)publicaties van gerenommeerde auteurs kan ik alleen maar konkluderen, dat *mannen zowel als vrouwen, vaders en moeders om het even, maar vaak met e i g e n middelen*

en manieren kinderen molesteren, onderdrukken, kleineren, misbruiken. En dat zou ineens en totaal anders zijn als het gaat om seksualiteit?! Moeten we dan nu niet alleen alle mannen, maar ook nog alle vrouwen in de gaten gaan houden?...

Plus én min

We vinden het daarom broodnodig om zowel werk te maken van daadwerkelijke hulp aan slachtoffers van seksueel misbruik (binnen en buiten de familie-sfeer) en van gedegen analyse van achtergronden e.d., maar evenzeer om ons sterk te maken voor positieve (intieme, seksuele) contacten en relaties tussen mensen, ook tussen volwassenen en kinderen, in door henzelf gewaardeerde vorm en intensiteit.

'Seks-abuse-teams' worden vooral gekonfronteerd met ernstige, negatieve praktijken. Die melden zij; van daaruit rapporteren zij over misstanden - terecht. Maar theorievorming vanuit individuele casuïstiek en vanuit onderzoeken van de bij voorbaat negatief ingekleurde werkelijkheid, leidt vrijwel onontkoombaar tot eenzijdige konklusies en foute generaliseringen. Menig psychiatrisch standaardwerk getuigt er (nog dagelijks) van.

Het is dus niet alleen nodig werk te maken van goede koalities en bondgenootschappen, maar ook te zorgen dat er zowel voor negatieve als voor positieve kanten aan bijzondere vormen van seksualiteit, intimiteit, relaties terdege aandacht wordt besteed - het houdt beide realistisch. Dit streven we na in en middels de Werkgroep S.i.R. Maastricht. En: **WAT IN MAASTRICHT (en Roermond) KAN; KAN BIJ JULLIE OOK!**

Jan Wauben.

---

* Zoals: Steven de Batselier: De zachte moordenaars, 1976; Lea Dasberg: Grootbrengen door kleinhouden, 1975; Guus Kuijer: Het gemachte kind, 1980; Alice Miller: In den beginne was er opvoeding, 1983; en Gij zult niet merken, 1984; René Görtzen: Weg met de opvoeding, 1984.

het kind seksueel misbruikt. In de videotape *Strong Kids, Safe Kids* die ik van mijn plaatselijke videotheek huurde, vertelt acteur Henry Winkler aan een groep kinderen wat ze moeten doen als ze door een vreemde benaderd worden: 'Als een man naar je toe komt die zegt ik kom je van school halen want je moeder ligt in het ziekenhuis, roep dan heel hard NEE; als er een auto stopt en de man opent het portier en zegt kom in de auto dan krijg je een snoepje van me, roep heel hard NEE en ren weg; als de man zegt kom met me mee naar mijn huis, dan kan je de leuke kleine posjes zien, roep heel hard NEE en ren weg.'

In werkelijkheid is het percentage kinderen dat op deze manier wordt meegevoerd vrij klein. De FBI schat dat jaarlijks zes tot vijftien duizend kinderen worden gekidnapd door pedofielen en criminelen die de kinderen aan porno-bazen verkopen. Per jaar worden 1,8 miljoen kinderen als vermist opgegeven, dit zijn in 90 à 95 procent van de gevallen kinderen die van huis weglopen of kinderen die door een ouder, verward in een bittere echtscheiding, worden ontvoerd. Maar zelfs als de FBI-schatting aan de hoge kant is, zoals sommige deskundigen geloven, dan doet dit niets om de verschrikking van de kinderen verdwijnend te maken. Het is in dit opzicht een

ven. Mannen die zich aan kinderen vergrijpen worden als uitschot behandeld in de gevangeniswereld en worden door medegevangenen uitgebuut en mishandeld. Denk je nou echt dat Baran als hij er op zijn vijfentwintigste uitkomt niet weer een kind zal verkrachten?

Russell reist iedere week met een groep vrouwen naar een gevangenis in Connecticut waar mannen die zitten voor zedendelicten met kinderen therapeutisch behandeld worden. De vrouwen in Russells groep zijn moeders van kinderen die seksueel misbruikt zijn; door confrontatie met de gevangenen hoopt men bij de mannen een bewustwordingsproces op gang te brengen, waardoor zij het kind niet langer als object maar als mens zien. 'Wij denken dat pedofielen niet te genezen is, maar dat pedofielen wel kunnen leren hoe ze hun seksuele lusten voor kinderen kunnen onderdrukken. Het is heel ontroerend te zien hoe de mannen contact opnemen met de moeders van de pedofielen zijn zelf. Het resultaat is dat de kinderen zelf de schuld als kind. Of het effect is blijvend is niet bekend.'

klaar-over verdacht van seksuele mishandeling omdat hij tegen kleine meisjes knipgoede en hen 'schatje' noemde. Het tweede telefoontje kwam van een moeder die de jongen die op haar kinderen paste niet vertrouwde, want waarom zou een jongen willen babysitten tenzij hij seksuele motieven had? Het derde telefoontje kwam van een geschieden man die de voogdij over zijn dochter van drie deelde met zijn ex-vrouw. De vader was bang dat zijn voormalige echtgenote hem van seksuele mishandeling zou beschuldigen om op die manier het kind aan zich toegevoegd te krijgen. De vader durfde zijn kind niet te kussen en te liefkozen, bang dat zijn vrouw het verkeerd zou opvatten. Hij had over een dergelijk geval gelezen, waarin de man was aangeklaagd wat tot een lange scheiding met de dochter had geleid.

'Als je nu ag op het nieuws hoort dat een kind is mishandeld worden, je natuurlijk af wat er omringt afspelt, is in een 'onisch inter-acties' in Los Angeles staat al artikel van de dag k de dit is dit jaar mis- spreid oort- ante bericht- gecreëerd- et resultaat ouders dur- kinderen te ba-

Op de crèche vroegen ze: 'Wat doe ik als een kind huilt, ik durf het niet te omarmen', Amerikaanse ouders en hun panische angst voor seksuele kindermishandeling

Jaargang 46 - 13 april 1985

van de lic New van de bios die ik kocht foto van sling' sta signalen. haar, die werd gezien paarse trui rood rugzak ber vorig jaar 's ochtends. een kostenvrij telefoonnummer fional Center fo ted Children. He oktober geopend. federaal subsidie. Of Tammy Belange worden lijkt onwaar is even onwaarschij- gepakt zat worden. E-merikaanse publiek roept uit frustratie om langere gevangenisstraffen. Roberta Russell vindt dit een typische Reagan reactie. 'De regering en dus ook het publiek ziet elk sociaal probleem als last and order- kwestie. Neem het geval-Bernard Baran, die zit nu in een gevangenis waar geen therapievoorzieningen bestaan voor veroordeelden van zedendelicten-

zeven merk ook ik in mijn omgeving. Tijdens een dinetje bij mij thuis legde een kennis haar hand op de blote billen van mijn dochter, maar ze trok haar hand schielijk terug, bleek en mompelde dat ik dit niet verkeerd moest opvatten. Een Roemeense vriend belde op na een televisie-uitzending voor teenagere over seksuele mishandeling. Als voorbeeld van een relatie die tot seksuele mishandeling leiden, werd een man getoond die een gesprek met een meisje zijn op haar heen legt. Mijn vriend die d is om tijdens een conversatie aan te raken, vroeg zich ver-af of zijn 'Roemeense' man maar doen nu per definitie verdacht was- sin een vriendin vertelde mij over een cursus op de school van haar dochter die zij had bijgewoond. Ouders, zo on-derwees de cursusleider, moeten hun kinderen nooit tot lichamelijk contact dwingen. Als een kind oma geen zoen- tje wil geven bij het afscheid dan moet de ouder het kind daar niet toe dwin- gen. Toen ik opperde dat dit toch te ver- ging, begreep mijn vriendin niet wat ik bedoelde. Stan Katz ziet nog een ander nevenef- fen van de heksenjacht. 'Ik analyseer elk jaar voor de rechtbank in Los Angeles zo'n tweehonderd gevallen van seksuele kindermishandeling en in tien à twintig procent van de gevallen is er sprake van een valse beschuldiging. Vooral in zaken waar ouders in een bittere echtscheidingsproceduur ver- wikkeld zijn, is het heel moeilijk om te zeg- gen of een kind inderdaad seksueel mishandeld is. Neem het volgende ge- val: een kind, twee en een half jaar oud, is het weekend bij de vader. Het kind klaagt over pijn in haar vagina, de vader doet de luler uit en zit dat het kind een rode uitslag heeft. De vader

zelfs de hoe te hou- telde ik 's over 'hat- ge kinderen die seksueel worden misbruikt, en wak- die nu al gigantische- ande- ze je ver- neet betast, bel- cteer het kind als het- egen de omhelzing van een- ringerig familieelid. Ook wordt ouders aangeraden om - bij wijze van preventieve maatregel - hun kind naar het politiebureau te brengen om vingerafdrukken en een video-opname te laten maken. Dit wordt in drommen gedaan, soms met hele schoolklassen tegelijk. Hoe goed bedoeld deze adviezen ook zijn, het effect ervan is zorgwekkend. 'Wat te denken van de telefoontjes die Stan Katz kreeg. Katz is een psycholoog en een deskundige op het gebied van seksuele mishandeling van kinde- ren. Het eerste telefoontje kwam van een vrouw die een zeventigjarige

Freke Vuyst

GEVEENS ZIJN IN AMERIKA VERKEERD GEINTERPRETEERD

Opmerking hoogleraar jeugdrecht leidde tot bericht over kinderporno

de Volkskrant van ZATERDAG 22 DECEMBER 1984

KINDERPORNO

De tolerantie die Nederland in het verleden zo sierde, keert zich nu tegen ons, meent mevrouw Densen-Gerber uit Amerika. Ze onthulde eerder dat er in Nederland kinderen worden geveild voor prostitutie en voor de productie van kinderporno. Betsy Udink en Jan van Wieringen kregen van haar geen hand.

Pedofiel moet van mevrouw Densen worden opgesloten

de Volkskrant van MAANDAG 3 DECEMBER 1984

AMSTERDAMSE VERTROUWENSARTS KOERS:

Bestrijding kinderporno stuit op laksheid justitie

DEEL I

1.

Samenstelling van de werkgroep

De Werkgroep S.i.R. is sinds september 1982 (in aansluiting op het werk van de Werkgroep Pedofilie, die in 1976 werd opgericht en die in de Werkgroep S.i.R. als sektie pedofilie is opgenomen) een samenwerkingsproject van de volgende organisaties: BVA, COC, NVSH en RIAGG Maastricht (koordinatie) - aan het einde van dit overzicht worden verdere gegevens vermeld van deze organisaties. Verschillende medewerkers van de genoemde organisaties participeren aan de werkgroep. Ook nemen enkele personen op persoonlijke titel, als vrijwilliger deel.

Per 31-12-'84 telde de werkgroep 11 vaste leden (4 vrouwen en 7 mannen). Aan het team seksueel misbruik, dat deel uitmaakt van de sektie seksueel misbruik, participeren 5 leden van de werkgroep (3 vrouwen en 2 mannen) en een wisselend aantal personen van andere organisaties en groepen: leden van de Vereniging tegen seksuele kindermishandeling binnen het gezin, een medewerker van de Algemene Reklasseringsvereniging, leden van de Vereniging Vrouwen tegen seksueel geweld (VTSG); één tot meerdere keren namen deel: directrice van een meisjesinternaat, RL-studenten/stagiaires (specialisatie seksuologie), leden van de Werkgroep S.i.R. Midden-Limburg.

Verder kunnen we nog een beroep doen op twee advocaten als medewerkers van de werkgroep voor juridische aangelegenheden en op drie therapeuten van de RIAGG voor langduriger hulp-zonder-wachtlijst.

2.

Werkgebied

Globaal: Zuid-Limburg. Het werkgebied van de afzonderlijke organisaties is n.l. verschillend: het EVA bestrijkt geheel Limburg; de RIAGG (Maastricht E.O.) beperkt zich tot Zuidelijk-Zuid-Limburg inclusief Maastricht; de NVSH neemt een groot deel van Zuid-Limburg voor haar rekening; het COC tenslotte zet zich in voor Zuid-Limburg en een deel van Midden-Limburg.

In Midden-Limburg is inmiddels ook een werkgroep S.i.R. werkzaam. In Oostelijk-Zuid-Limburg (Heerlen) en de Westelijke Mijnstreek (Sittard) zijn er binnen de betreffende RIAGG medewerkers die zich inzake hulpverlening op het terrein van 'bijzondere vormen van seksualiteit, intimiteit, relaties' explicieter dan voorheen oriënteren en specialiseren.

3.

Aandachtsvelden

De Werkgroep S.i.R. houdt zich bezig met verschillende vormen van seksualiteit, intimiteit, relaties, die in onze samenleving nog niet geaksepteerd en in die zin 'bijzonder' zijn. Naast de huidige onderwerpen pedofilie, incest, kinderseksualiteit/jeugdemancipatie kunnen ook verschijningsvormen als exhibitionisme, sado-masochisme, travestie en transseksualiteit expliciet worden behartigd.

De werkgroep richt zich ook op negatieve uitingsvormen van seksuele contacten/relaties zoals seksuele geweldpleging, exploitatie en onderdrukking, ongeacht de leeftijd van betrokkenen. Daartoe is zelfs een apart Team Seksueel Misbruik gevormd, waarin, zoals vermeld, ook andere instellingen en groepen actief zijn.

4.

Doelstelling

Opvang, hulp, advies

- in krisissituaties; en in het algemeen:
- bij problemen en vragen op de terreinen van pedofilie, incest, kinderseksualiteit/jeugdemancipatie en seksueel misbruik/geweldpleging:
  - .. voor kinderen/jeugdigen, ouders en andere volwassenen
  - .. voor opvoeders, onderwijskrachten, hulpverleners, politie, reklassering enz.

Het Team Seksueel Misbruik organiseert en coördineert de hulpverlening aan slachtoffers en andere bij seksueel misbruik betrokkenen. Dit team komt maandelijks bij elkaar en staat open voor iedereen die professioneel of niet-professioneel met hulpverlening en opvang inzake seksueel misbruik te maken heeft. Problemen worden ingebracht en vanuit verschillende visies en praktijkervaringen bekeken. Alternatieve oplossingen worden voorgesteld en bekomentarieerd. Werkafspraken worden gemaakt. Ervaringen en voortgang van hulp worden uitgewisseld. Het team fungeert zo ook als werkplaats voor intervisie en consultatie. Verwijzing en samenwerking kunnen van hieruit gemakkelijk zonder bureaucratische tussenstations tot stand komen.

Voorlichting, informatie, publikatie

met name op die terreinen waarop de werkgroep zich beweegt.

Aktiviteiten naar de samenleving

naast activiteiten als het (mee)organiseren van studiebijeenkomsten wil de werkgroep zich ook op andere manieren inzetten om in taboesfeerliggende seksueel/erotische contacten en relatie-

vormen, die door betrokkenen worden gewild en op prijs gesteld, te dekriminaliseren en te emanciparen.

Ook wil de werkgroep allerlei vormen van misbruik op deze terreinen tegengaan, de nodige hulpverlening organiseren en uitvoeren en zich met anderen inzetten dergelijk misbruik te voorkomen.

Dokumentatie, onderzoek

De werkgroep legt een uitgebreide dokumentatie aan betreffende de eerder genoemde onderwerpen: studies, (onderzoeks)rapporten, boeken, artikelen, knipsels etc. Alle publikaties kunnen worden ingezien, de meeste zijn te leen, sommige te koop. De werkgroep wil ook onderzoek (laten) doen en bepleiten dat er door anderen onderzoek wordt gedaan.

N.B. De werkgroep wil niet als alibi fungeren voor de organisarende instellingen - het werk dat wordt gedaan en nagestreefd, behoort voor het merendeel tot het (normale) takenpakket, doelstelling en pretentie van o.m. de achterliggende organisaties. De 'kritische functie' van de werkgroep geldt dus ook de eigen achterban.

5.

Hulp, advies, informatie

In totaal 188 mensen hebben resp. individueel, als gezin, als (echt)paar op/via de werkgroep beroep gedaan voor hulp en advies in verband met pedofilie, incest en seksueel misbruik/uitbuitingsincest.

Pedofilie: 30 individuele personen, onder wie 25 mannen, 1 vrouw (echtgenote van pedofiele man), 1 vrouw (moeder van zoontje met pedokontakt), 1 man (slachtoffer van pedokontakt als jongen); 2 jongens (resp. 12 en 13 jaar) die pedokontakt bedreigd zagen door hun omgeving.

Eenmalige gesprekken: 9.

2 - 15 gesprekken: 21.

Incest - uitbuitingsincest, seksueel misbruik: 66 individuele personen, 14 gezinnen resp. (echt)paren en 78 telefonische hulpvragen (waarvan 18 anoniem). Van de 66 individuele personen waren 63 vrouwen en meisjes als slachtoffer van uitbuitingsincest, 1 vrouw als slachtoffer van seksueel misbruik door een hulpverlener, 2 mannen als 'actors' bij incest. Van de 14 gezinnen waren 9 gezinnen (man, vrouw, kinderen) waarbij uitbuitingsincest van een van de kinderen door de vader plaats vond/plaats gevonden had, 3 echtparen

waarvan de vrouw als meisje seksueel misbruikt was door haar (stief)vader, 1 moeder met haar dochter die seksueel misbruikt was door haar vader, 1 meisje met verloofde - meisje was door een derde man verkracht.

Eenmalige gesprekken: 21.

2 - 10 gesprekken: 11.

10 - 45 gesprekken: 46.

Bij 5 meisjes vond wekelijks, bij 4 zelfs in perioden meerdere malen per week een gesprek plaats.

Een groot aantal van de hulpcontacten kon nog niet worden afgesloten in 1984.

Een onbekend aantal mensen heeft rechtstreeks de afzonderlijke instellingen/organisaties: COC, NVSH, RIAGG benaderd voor hulp en advies. De feitelijke aantallen hulpvragenden in ons werkgebied zijn dus hoger.

Er is eveneens een niet geregistreerd aantal mensen dat informatie en dokumentatie voor en assistentie gevraagd heeft bij het maken van werkstukken, het voorbereiden van inleidingen e.d. over pedofilie, kinderseksualiteit, over incest, seksueel misbruik, over hulpverlening en preventie.

Met de SOS Maastricht kon worden afgesproken, dat leden van de werkgroep ook buiten z.g. kantooruren worden gebeld door de SOS na een seintje van de politie ingeval iemand die is opgepakt kontakt met ons wenst of wanneer andere hulp die de werkgroep kan bieden, dringend nodig is.

6. (werk)contacten met instellingen, sleutelgroepen/personen

Er volgt een opsomming in willekeurige volgorde met vermelding van de reden resp. de (gezamenlijke) activiteit.

- Gemeentepolitie Maastricht over samenwerking en over opvang slachtoffers van misdrijven
- Rijkspolitie over samenwerking
- RIAGG Noord-Limburg over ontwikkelingen in denken en doen van de hulpverlening inzake seksuele problemen
- Themadag van de Landelijke THD (NVSH) te Amersfoort over telefonische hulpverlening inzake uitbuitingsincest
- RL-GVO studenten: voorlichting, informatie over pedofilie en kinderseksualiteit
- RL-medewerker: consultatie inzake bespreekbaar maken van pedofilie
- Rijkspolitie over doorverwijzing/overname hulpvraag
- AMW Valkenburg: doorverwijzing
- EVA: doorverwijzing (2x)
- SOS: afspraak over telefonisch inschakelen van werkgroepleden
- Reklass.Ver. vh Leger des Heils Eindhoven i.v.m. klient in Huis van Bewaring

- Raad vd KB A'dam: infomatie/verwijzing
- BVA/Rayonteam RIAGG Maastricht: verwijzing/voorbereiding therapie
- ARV: introductie, bemiddeling, verwijzing
- ARV i.v.m. exhibitionist
- Werkgroep S.i.R. Roermond: casuïstiekbespreking
- LWPG (landelijk overleg van de plaatselijke/regionale NVSHwerk-groepen pedofile/jugdemancipatie) Utrecht (4x)
- JAC Maastricht: overleg over benadering incestslachtoffers
- ELMAR Heerlen: overleg in 3 incest-zaken
- Schoolgezondheidszorg Venlo: overleg met 2 schoolartsen inzake vermoeden van incest(signalen?)
- LVB (Epen) avond over seksueel misbruik
- VJV vrouwengroep over seksueel misbruik
- Raad vd KB: gesprek met voogdes over meisje in internaat
- Internaat: gesprek met team over meisje (incest)
- Gemeentepolitie: voor een verslaafd meisje wordt hulp gevraagd en door ons gegeven.
- Centra voor Maatschappelijk Werk Geleen en Sittard: overleg in verband met 4 hulpvragen.

7.

Voorlichting

januari

- Gespreksgroep Maastricht: thema-avond incest/pedofilie

februari

- Groepsleiding internaat Sittard (30 pers.) over seksuele kindermishandeling, (uitbuittings)incest
- Kath.Leerzangen, Soc.Pedagogen (24 p), Orth.Pedagogen (25 p) Onderwijskundigen (13) over pedofilie, kinderseksualiteit, (uitbuittings)incest

maart

- HAVO-leerlingen (20) over (uitbuittings)incest
- HBO-HW Sittard over seksuele kindermishandeling, (uitbuittings)-incest en hulpverlening
- Sociale Akademie, PO II (13) idem

april

- RIAGG Venlo over (uitbuittings)incest en hulpverlening
- Meidentelefoon, vrijwilligers (6) over telefonische hulpverlening en verdere hulpmogelijkheden aan slachtoffers van seksuele kindermishandeling
- Sociale Akademie (20) seksuele kindermishandeling, (uitbuittings)incest en hulpverlening
- HAVO-docenten Heerlen (18) idem
- Ziekenverzorgenden in opleiding (25) idem
- HBO-V 3e j. (14) idem
- Gezondheidszorgakademie (14) idem
- Maatsch.Gezondheidszorg: PTO, do A, do B - lesblok seksueel misbruik en een lesblok pedofilie
- Sociale Akademie: PTO, do A, do B - idem
- HBO-V: a, b, c - idem

mei

- HBO-SD Sittard (30) seksuele kindermishandeling, (uitbuittings)-incest, hulpverlening
- KLOS-studenten (4) idem
- RL-studenten (10) over pedofilie, kinderseksualiteit, seksuele varianten/filieën
- Kijk/DOE-dagen AGRESSIE Maastricht: workshop seksuele kindermishandeling (35)

juni

- Lerarenopleiding Sittard (6) over seksuele kindermishandeling en hulpverlening

oktober

- RIAGG Noorden van Nederland, Groningen (45) over (uitbuittings)-incest

november

- Kath.Universiteit Leuven, kriminologen (350) over pedofilie en kinderseksualiteit
- " " (80) idem
- Studiedag functionarissen uit politie/rechterlijke macht (50): stellingen over samenwerking inzake seksueel misbruik, uitbuittingsincest
- HAVO-leerlingen Kerkrade (25) over seksueel misbruik, (uitbuittings)incest
- Sociale Akademie, PO MW (24) over (uitbuittings)incest, pedofilie
- NVP Amersfoort (50) lezing over hulpverlening bij uitbuittingsincest

december

- Studiedag functionarissen uit politie/justitiesfeer (50): idem als november
- RL-GVO: 3 workshops (3x 24 vijfde jrs) over seksueel misbruik
- RL-GVO (8 tweede jrs) over seksueel misbruik.

Artikelen, interviews

- Artikel over behandeling incestslachtoffers in:
  - .. Handboek Seksuele Hulpverlening (febr.'84)
  - .. Verslagboek Symposium Incest (mei '84)
  - .. Tijdschrift voor Ziekeverpleging (okt. '84)
- Interviews met leerlingen Politieakademie Amersfoort over samenwerking met de politie als het gaat om seksueel misbruik.
- Interviews met leerlingen van de
  - .. Sociale Akademie
  - .. KLOS
  - .. Welzijnsopleidingover samenwerking inzake seksueel misbruik.
- Artikel in MARTIJN over Pedofilie-Politie'justitie.

Andere activiteiten

- 4 stagiaires zesde jrs medicijnen, keuzevak seksuologie gedurende 6 weken bij praktijk van G. Roelofs - psychotherapie/seksuologie - met nadruk op seksueel misbruik.

- Bijdrage aan de z.g. introducties t.b.v. het creativiteitsproject van het RPC Maastricht voor het onderwerp Seksualiteit (kinderseksualiteit en -beleving, seksuele opvoeding en -vorming als onderdelen van jeugdemancipatie)
- Infomarkt PABO (februari): inrichting stand
- Edukatieve Markt Maastricht (maart): inrichting stand
- Samenstellen van dokumentatiemap
- COC-jongerengroep, thema-avond over kinderporno - assistentie bij voorbereiding en uitvoering.

Videofilm

In 1984 zijn we begonnen met de voorbereiding van een videofilm-productie (samen met de Werkgroep Opvoeding-Jeugd-onderwijs van de Afd. Preventie van de RIAGG).

Deze videofilm is bestemd voor het bespreekbaar maken van de thematiek kinderseksualiteit(sbeleving), erotiek, lichamelijke en intieme/seksuele contacten en relaties tussen kinderen en volwassenen bij de doelgroepen van onze werkgroep en van de werkgroep opvoeding-jeugd-onderwijs van de RIAGG.

Volgens de planning zal deze videofilm in de loop van 1985 voor vertoning gereed komen.

Praat/ontmoetingsgroep

8.

In deze besloten groep voor mensen met pedofiele gevoelens, die ongeveer om de drie weken bij elkaar komt op een doordeweekse avond, worden ervaringen uitgewisseld, wordt gepraat over gevoelens, ideeën, problemen betreffende het houden van kinderen. In de eerste helft van 1984 is deze groep nog 6 maal bij elkaar geweest. Daarmee is deze groep afgesloten. Een nieuwe kan starten zodra er weer voldoende belangstellenden zijn.

Groep voor incestslachtoffers

9.

In 1984 zijn we begonnen vanuit de sectie seksueel misbruik met een groep voor vrouwen die negatieve incestervaringen hebben ondergaan. Tot nu toe varieert de leeftijd van 20 - 40 jaar. De betekenis van deze groep is tot nu toe vooral herkenning en erkenning van de eigen pijnlijke ervaringen in die van anderen; uitspreken en leren verwerken van de lasten die men vaak jaren met zich mee heeft gedragen. De groep is inmiddels 17x bij elkaar geweest.

Open Avonden

10.

In oktober is de eerste Open Avond geweest - een seizoen lang willen we elke 3e vrijdag van de maand in de vorm van een open avond met telkens een ander onderwerp meer aan de weg timmeren, de toegang tot de werkgroep vergemakkelijken en tevens inhoudelijk een onderwerp 'bespreekbaar' maken. De presentatie van het gekozen onderwerp kan per keer verschillen: een inleidend filmpje, mondelinge inleiding, etc. Er wordt gemikt op discussie met en tussen de aanwezigen. Er is informatiemateriaal aanwezig. De avonden zijn bedoeld voor mensen die persoonlijk en/of beroepsmatig zijn geïnteresseerd in het thema en/of de activiteiten van de werkgroep.

Er zijn 3 avonden geweest:

- 19 okt. thema: pedofilie en kinderseksualiteit
- 16 nov. thema: thuis en seks
- 21 dec. thema: kindervriendschappen.

Deelnemende organisaties aan de Werkgroep S.i.R.

11.

- BVA Buro Vertrouwensartsen inzake kindermishandeling
Postbus 46, 6200 AA MAASTRICHT, tel. 043-14772
- COC Nederlandse Vereniging tot Integratie Homoseksualiteit - COC,
Bogaardenstraat 43, 6211 SN MAASTRICHT, tel. 043-18337
- NVSH Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming,
Kleine Gracht 7, 6211 CA MAASTRICHT, tel. 043-17036
- RIAGG Regionale Instelling voor de Ambulante Geestelijke
Gezondheidszorg Maastricht en omtrekken, Prins Bisschop-
singel 22, 6211 JX MAASTRICHT, tel. 043-13131.

Algemeen contactadres van de Werkgroep S.i.R.: zie voorpagina

Nederland en VS gaan samenwerken tegen kinderporno

door Jaap van Wesel *Trouw* 22-3-85
in Washington

WASHINGTON - Nederland en de Verenigde Staten gaan samenwerken bij de bestrijding van kinderporno. Daan een bilateraal samenwerkingsprogramma worden opgezet. Dat zei de Amerikaanse orator minister van buitenlandse zaken voor mensenrechten, Abrams, gisteren tijdens een hoorzitting van een subcommissie van de Senaat, die zich met kinderpornografie bezighoudt.

Onderminister Nederland *Volkskrant* 30-3-85

Ontucht met kinderen

NIJMEGEN - Een 55-jarige Nijmegenaar is aangehouden op verdenking van het plegen van ontucht met minderjarigen. Bij huiszoeking werd een grote hoeveelheid naaktfoto's, films en mededelingen gemaakt die hij van kinderen medegedeeld heeft. Ook een 51-jarige medegedochte werd aangehouden. Volgens de politie ontving de man de afgelopen jaren tien kinderen van 7 tot 14 jaar in zijn huis.

Incest komt niet alleen voor in onkerkelijke of ongodsdienselijke milieus, blijkt uit een onderzoek van twee vrouwen, die over dit onderwerp een boek schrijven, dat deze dagen uitkomt. In christelijke kring blijken heel wat vaders en broers zich ook te vergrijpen aan hun dochters of zussen en dat dan met de bijbel in de hand. Een gesprek met de twee onderzoeksters over een huisveringsweekend verscheijnt.

Het zaad van de man mag nooit verloren gaan

Incest komt ook in chr. kring regelmatig voor

de Volkskrant van ZATERDAG 23 FEBRUARI 1985

Pleger van ontucht met jongens hoort half jaar en tbr eisen

Van onze verslaggever
UTRECHT - Hoort
oordeel

Je zou het met een bij-
telijke incest v
voering
gebruik
staan v
milieus v
den gods-
schuld, ver-
nimp wurg
spel waarin
overen late

SIET DELHAAS

'Een heleboel kinderen zijn seksueel achterlijk'

Trouw 13-2-85
de Volkskrant van VRIJDAG 15 FEBRUARI 1985

Ontucht met kinderen bestraft
ZWOLLE - De rechtbank in Zwolle heeft een veertigjarige man uit Kampen veroordeeld tot een gevangenisstraf van zeven maanden wegens het plegen van ontucht met kinderen. De eis was negen maanden en TBR. De rechtbank achtte medische behandeling niet noodzakelijk.

Tot twaalf jaar voor mishandeling en dood zesjarig meisje geëist

DEN BOSCH (ANP)
van justitie in Den B
dag tegen

'Politie ging te ver door liefdesbrieven scholier in te zien'

Van onze verslaggever
DEN HAAG - De Rijk
politie heeft onder-toetsen
de strafzaak op de liefde

de Volkskrant van DINSDAG 26 MAART 1985

de Volkskrant van DONDERDAG 6 DECEMBER 1984

|Kerk laat slachtoffers incest in kou staan

'Sonja op maandag' voor president
van rechtbank

ZUS VERWIJ BROER

SEXUEEL GEWELD

door servé overhof

MAASTRICHT - „Van mijn achtste tot mijn zestiende jaar ben ik door mijn oudere broer aangerand, verkracht, sexueel mishandeld of hoe je het maar wilt noemen". Op 17 november van vorig jaar ventileerde 23-jarige Machteld uit Maastricht deze beschuldiging ten aanhore van miljoenen televisiekijkers in het programma 'Sonja op zaterdag'.

STUREN?"

THUDD
a/1/25

NAAR DE HOEREN

Incest in Vlaanderen
"IK KAN PAPA TOCH NIET

Porno valt goed in christelijke streken

KATWIJK, woensdag

Harde pornografie is in de godsdienstige streken van ons land het meest in trek. De in sexfilms gespecialiseerde distributeur van videofilms (Videorama) heeft onder meer vastgesteld, dat in het streng gelovige Katwijk aan Zee vijftig procent meer naar sexfilms wordt gekeken dan in de rest van ons land.

Op de Veluwe scoorden videoverhuurbedrijven met hun sexaanbod tien tot twintig procent hoger. Uitschieters in die streken zijn Bun-

schoten, Nijkerk en Veenendaal.

Videorama in Watergang (Noord-Holland) is de grootste verspreider van sexfilms in ons land. Woordvoerder Jaap Zwart: „Het gaat in die gelovige streken niet eens om de softsex, maar om de echte harde porno. Aan vrij onschuldige films, zoals Tirolersex, bestaat nauwelijks behoefte. Uit de cijfers blijkt, dat het publiek in die orthodoxe streken, waar de fiets, auto en ander verkeer zondags nog taboe zijn, het tijdverdrrijf in dat soort films wordt gezocht."

DEEL II

ANGSTEN ALS GEVOLG VAN TRAUMATISCHE INCESTERVERINGEN

Behandelingsfilosofie en -praktijk van het Team Seksueel Misbruik te Maastricht.

G. T. Roelofs.

	blz.
1. Inleiding	1
2. Het Multidimensionele verklaringsmodel voor incest	2
- Op macroniveau	4
- Op mesoniveau	4
- Op microniveau	5
3. Behandelingsfilosofie	5
- Het traditionele model	5
- Het niet-seksistische model	7
- Het feministische model	7
- Uitgangspunten van het Team Seksueel Misbruik	8
4. Behandelpraktijk	9
- Individuele therapie voor slachtoffers	10
- Individuele therapie voor daders	10
- Groepstherapie voor slachtoffers	11
- beginfase	12
- middenfase	12
- eindfase	13
- Gezinstherapie	13
5. Literatuur	16

'Sonja op maandag' voor president van rechtbank

1. Inleiding

Vooral dank zij de vrouwenbeweging in ons land is er een groeiende belangstelling voor allerlei vormen van seksueel geweld. We zullen ons in dit artikel beperken tot enkele facetten van incest. In andere publicaties is uitvoerig geschreven over de definitie van incest (Roelofs, 1984, a) of de signalen waaraan men een nog onontdekt incestgeval kan herkennen (Roelofs, 1984, b).

Het was al eerder bekend dat slachtoffers van seksueel misbruik niet doordringen tot de officiële hulpinstanties (Schwab en Haveman, 1982). Daarom werd in 1982 in Maastricht een Team Seksueel Misbruik opgericht, met als belangrijkste doelstellingen het verlagen van de drempel naar hulpvragers, het coördineren van de talrijke organisaties op dit terrein (van nulde tot derde lijn, van alternatief tot officieel) en het vermeerderen van de kennis over de behandeling bij seksueel geweld.

De gevolgen van incest zijn in het classificatie-systeem DSM III heel goed onder te brengen in de rubriek Angststoornissen en wel in de subgroep: posttraumatische stress-stoornis. Ook slachtoffers van martelingen en concentratiekampen vallen onder deze angsttoestand.

De diagnostische criteria van de posttraumatische stress-stoornis kunnen dan als volgt worden geformuleerd. (DSM III, 1984)

- Er bestaat een herkenbare stressfactor die bij vrijwel iedereen duidelijk subjectief lijden zou veroorzaken.
- Het trauma wordt herbeleefd in zich opdringende herinneringen of dromen. Het vermijden van activiteiten die herinneringen oproepen aan de traumatische gebeurtenis. Heftige schrikreacties bij gebeurtenissen die het vroegere trauma symboliseren.
- Zich afsluiten voor gevoelens. Minder betrokken zijn op de omgeving.
- Schuldgevoelens over het eigen gedrag dat nodig was om de incest te overleven.

2. Het multidimensionele verklaringsmodel voor incest.

Incest kan verklaard worden door niet alleen macht en onmacht in de beschouwingen te betrekken of de behoefte aan affectie van het kind, of de rol van moeder, of de vroegere affectieve verwaarlozing van vader, of zijn alcoholmisbruik, werkloosheid of verminderde verstandelijke vermogens, maar al deze factoren bijeen in hun onderlinge samenhang en ontwikkeling gedurende de incestperiode. Soms hangt de incest af van één of twee factoren. Zo is de machtsstructuur in onze maatschappij dermate in het voordeel van mannen, dat zij er vaak straffeloos misbruik van kunnen maken, door gewoon af te dwingen wat ze willen hebben. Vader walst dan zonder meer over zijn dochter heen!

In de meeste gevallen is deze machtsfactor de belangrijkste. Dit verklaart voor een deel waarom maar 3% van de daders vrouw is (Kroth, 1979). Deze machtsfactor is systematisch in onze maatschappijstructuur verweven, kan therapeutisch wel worden aangepakt maar behoeft eveneens een politieke oplossing (gelijkberechtiging van man en vrouw) en een preventieve (het vermogen van kinderen verhogen om zich tegen mishandeling te verzetten).

Zoals gezegd: het hoort, in onze samenleving, bijna tot het wezen van de man-vrouw en zeker de man-meisje-relatie dat er machtsongelijkheid is. En vanuit diesituatie komt het veel vaker tot geweld dan we denken. Maar dan is nog niet verklaard, waarom de meeste mannen geen incest plegen (naar schatting 90%). Dit kunnen we alleen maar begrijpen door ook de relationele en persoonlijke factoren erbij te betrekken. De meeste mannen zijn in staat via een gewoon proces van geven en nemen aan hun trekken te komen. Maar als ze dat niet geleerd hebben, grijpen ze makkelijker naar machtsmiddelen.

Op deze wijze is ook te verklaren waarom in sommige incestueuze gezinnen de ene dochter de dans ontspringt en de andere niet. In beide gevallen is de macht van vader hetzelfde, maar de ene dochter bijt meer van zich af dan de andere. Of de ene dochter is afhankelijker van vader voor het verkrijgen van affectie dan de andere.

Hiermee bedoel ik niet dat de wel misbruikte dochters zelf schuldig zijn. Kinderen zoeken naar lichamelijk contact. Hun affectiebehoefte wordt door

mannen geseksualiseerd en vervolgens ondergeschikt gemaakt aan hun eigen volwassen seksuele behoefte. Kinderen vragen niet naar deze vorm van seksueel misbruik. Het is de vader die de integriteit van zijn dochter niet respecteert en dus verantwoordelijk is voor het gebeure. Maar het zoeken naar een schuldige is heel wat anders dan het opsporen van oorzaken van incest (met inbegrip van interactionele aspecten). De Swaan (1984) zegt het aldus:

"De schuldvraag obsedeert zozeer dat elke relativering ervan wordt opgevat als een verontschuldiging van de ene of een beschuldiging van juist de andere partij."

"Vóórdat de schuldvraag effectief te bespreken is, en er ook van genoegdoening en verandering sprake kan zijn, moet er inzicht zijn in de relationele dynamiek".

Samenvattend: ook al kan incest verklaard worden, dan betekent dat nog niet dat we de verantwoordelijke ontslaan van zijn schuld.

En tenslotte: incest moet niet alleen gepsychologiseerd worden (relationele en persoonlijke factoren) maar is ook een maatschappelijk probleem (machtstructuur).

Van belang is -zoals al eerder werd betoogd- dat deze factoren moeten worden bezien in hun onderlinge samenhang. In het schema dat hierna volgt is als voorbeeld de vader-dochter incest gekozen. Voor broer-zus incest gelden nagenoeg dezelfde factoren.

Dimensies in ontstaan van vader-dochter incest

Op macroniveau (Machtsstructuur in onze cultuur)

Vader	Dochter	Moeder
meer macht	machteloos	minder macht
structureel geweld (economisch) onafhankelijk	structurele onmacht (economisch) afhankelijk	structurele onmacht (economisch) afhankelijk
mannelijke socialisatie (sekserolgedrag zoals: minachting voor vrouwen; patriarchaal; autoritair; tiranniek; controlerend)	vrouwelijke socialisatie (sekserolgedrag zoals: opkijken naar mannen; onderdanig; opofferend; dienend; afwachtend)	vrouwelijke socialisatie (sekserolgedrag zoals: opkijken naar mannen; onderdanig; opofferend; dienend; hoogstens indirecte beïnvloeding)

Op mesoniveau (Relationeel/gezinsverband)

Vader	Dochter	Moeder
toepassen van feitelijk geweld	weerloos	weerloos
toepassen van psych. geweld (intimidatie, chantage, dreiging, kleineren, sarren, beledigen)	wraak op moeder chanteren van vader (in een later stadium van de incest)	afkeer van echtgenoot (als reactie op zijn inadequaat gedrag)
machtswellust (genieten van overheersen)	in later stadium: verwerven van voor- delen (geld, kleding T.V.-kijken, etc.)	biedt dochter geen bescherming, geen aandacht. soms vijandig tegen- over dochter
insufficiëntie-gevoelens (relatieonbekwaam- heid)	onzekerheid aan incest toegeven om de gezinsspanning te reduceren. (geheim- houding om dezelfde reden)	gering gevoel van eigenwaarde soms rolverwisseling met dochter (moeder vaak ziek, afwezig)

Op microniveau (intrapsychisch, het persoonlijke)

Vader	Dochter	Moeder
egocentrisch (zelf weinig liefde gehad in jeugd)	subassertiviteit	subassertiviteit
angst voor intimiteit (en toch hunkerend naar warmte en aan- dacht)	vaak onvervulde behoefte aan affektie (en het soms via de incest ook krijgen)	angst voor intimiteit
geringe Ik-sterkte (weinig frustratie- tolerantie)		
zelf vaak (seksueel) mishandeld als kind		zelf vaak (seksueel) mishandeld als kind

3. Behandelfilosofie

Het therapeutisch handelen is niet alleen afhankelijk van de gehanteerde verklaringsmodellen, maar ook van de normen en waarden van de behandelaar zelf. Om dit duidelijk te maken zullen we eerst een drietal normafhankelijke therapie modellen beschrijven, (Brickman, 1984), waarna een aantal uitgangspunten van het Team Seksueel Misbruik worden vermeld.

HET TRADITIONELE MODEL

Basale veronderstellingen

- De biologische seksuele drift van de man is totaal anders dan die van de vrouw.
- Omdat mannen en vrouwen daardoor van nature verschillende rollen hebben, moeten ze ook beoordeeld worden naar hun prestaties in deze rollen (mannen: werk buitenshuis; vrouwen: werk binnenshuis).

De normen voor gezond gedrag zijn zodanig opgesteld dat alleen mannen zich kunnen kwalificeren als gezonde volwassenen (Broverman, e.a., 1972).

Het mannelijke wordt de vanzelfsprekende maatstaf voor alle gedrag. De beweringen van mannen worden als vaststaand aangenomen. Opinies van vrouwen (en kinderen) moeten steeds geverifieerd worden. Vrouwelijke gevoelens en pijn verdwijnen als onafhankelijk gegeven en worden alleen in relatie gezien met mannelijk welbevinden. Deze praktijk heeft bij verkrachting en incest grote verwoestingen aangericht.

Ter illustratie enkele opvattingen die in onze maatschappij leven:

- mannen moeten nou eenmaal cofteren, daar zijn ze man voor. Anders kunnen ze niet slapen of worden nerveus.
- als vrouwen veel cofteren, is dat wat anders. Dan zijn ze promiscue of op zoek naar affectie.
- Een stimulans die voor mannen seksueel opwindend is en voor vrouwen niet, wordt toch als opwindend beschouwd. Er wordt dan onderzocht waarom vrouwen er niet seksueel op reageren, in plaats van vraagtekens te zetten bij het seksueel reageren van de mannen.
- Een vrouw moet vaginaal klaar komen, net zoals de man tijdens de coftus.
- in juridische vaktaal is verkrachting een misdrijf tegen de echtgenoot, zoals diefstal een vergrijp is tegen de bezitter. Het is geen misdrijf tegen de vrouw zelf.

Implicaties voor de therapie.

Of vrouwen manipuleren mannen of zij worden verantwoordelijk gesteld voor ongemak (woman-blaming).

Incest valt in de eerste categorie (verleidende dochter) en anders in de tweede (vader deed het, omdat hij zo slecht is opgevoed door zijn moeder en zo weinig seks krijgt van zijn vrouw). Wat er verdwijnt is de eigen verantwoordelijkheid van de dader. De gang van zaken bij incest verloopt vaak in de volgende fasen:

- het incestverhaal van het kind wordt als fantasie en leugen afgedaan
- het kind begon er zelf mee (verleiding)
- het is allemaal zo erg niet (bagatelliseren)
- het is een goede seksuele opvoeding
- de dader is zelf zielig (de man is het slachtoffer; het kind de dader: woman-blaming).

Het kind komt in therapie of wordt uit huis geplaatst. De dader blijft ongemoeid. Bij verkrachting wordt het accent gelegd op de uitlokking door het slachtoffer.

Kortom, de behandeling bestaat uit iedereen weer aanpassen aan de eigen biologische rol.

HET NIET - SEKSISTISCHE MODEL

Basale veronderstellingen

- Anatomie wordt afgewezen als bepalende factor. Sekseverschillen ontstaan door trainingsverschillen.
- Vrouwen en mannen hebben dus gelijke kansen (als ze maar in hetzelfde getraind worden).

Maar de mannelijke socialisatie blijft wel het referentiepunt. De vigerende machtsstructuur waarin mannelijkheid wordt overgewaardeerd, wordt in dit model niet aangevallen. Mannen worden in dit systeem sowieso bevoordeeld.

Implicaties voor de therapie.

Iedereen gelijke kansen betekent ook iedereen gelijke schuld. Zowel vader als kind zijn slachtoffer: iedereen in het gezin heeft evenveel hulp nodig. Er wordt geen verschil gemaakt tussen moeder-zoon of vader-dochter incest. Aan vrouwen worden mannelijke waarden geleerd. Het begrip Androgynie viert hoogtij in dit model. Maar het schijnt wel zo te zijn dat het "werkzame" bestanddeel van Androgynie het mannelijke gedeelte is (Pyke, 1982).

HET FEMINISTISCHE MODEL

Basale veronderstellingen

- De therapie wordt gezien vanuit de ervaringen van de vrouw.
- De wereld wordt veel beter als ook de traditionele eigenschappen van vrouwen (relatiegericht, voedend, warmte, enz.) in maatschappij en cultuur een rol van betekenis gaan spelen.

Beide kanten van de machtsstructuur moeten worden geanalyseerd, zowel het

teveel aan macht en de effecten daarvan, als het te weinig aan macht en de gevolgen.

Een gevoel van wederzijdse afhankelijkheid is nog meer dan onafhankelijkheid een teken van psychologische rijpheid.

Door het begrijpen van de dynamiek van macht en onmacht worden een aantal aspecten van ervaringen van slachtoffers zichtbaar.

Ter illustratie enkele opvattingen die bij feministen leven:

- de dader is een dochterverkrachter. Hij is de ouderlijke rol niet waardig. Sommigen vinden alleen gevangenisstraf als genoegdoening zinvol.
- verkrachting is een misdrijf tegen de vrouw zelf (en niet tegen de echtgenoot als bezitter)
- een coïtus is het resultaat van onderling goedvinden van twee gelijkwaardige en vrije individuen.
- de traditionele dominante mannelijke machtsstructuur moet worden uitgeroeid, zodat relaties en gedrag gebaseerd worden op vrije keuze.

Implicaties voor de therapie

Voor feministen zijn de gevolgen voor het slachtoffer het centrale punt waar alles om draait. Als er al gezinstherapie gebeurt, dan is dat primair om de dochter een veilige omgeving te verschaffen en niet om het gezin bij elkaar te houden.

Als vrouwen een training krijgen in assertiviteit zal dat moeten samengaan met een cursus voor mannen in bescheidenheid (submissiviteit), anders is het effect gering.

Het is niet de bedoeling dat een slachtoffer aan de dader kan ontkomen door het seksueel bezit te worden van een andere man (haar vriendje).

UITGANGSPUNTEN VAN HET TEAM SEKSUEEL MISBRUIK

- Onze cultuur onderdrukt stelselmatig vrouwen, waardoor fysieke en psychische geweldadigheid van mannen naar vrouwen gelegitimeerd wordt.

Vrouwenmishandeling wordt gezien als een machtsmiddel van mannen dat ingebakken zit in onze cultuur: het is structureel.

- Voor de therapie is het belangrijk onderscheid te maken tussen moeilijkheden van vrouwen die ontstaan door deze structurele situaties in de maatschappij en problemen die te maken hebben met lang bestaande intrapsychische en interpersoonlijke moeilijkheden van de vrouw zelf.

In het eerste geval moet de maatschappij veranderd worden, in het tweede is een individuele dan wel partnerrelatietherapie van de vrouw aangewezen.

- De schuldbekenenis en het op zich nemen van de verantwoordelijkheid voor de incest speelt een grote rol in de therapie. Maar alvorens hiertoe over te gaan wil het Team inzicht verwerven in de relationele dynamiek van het ontstaan en de voortgang van de incestueuze situatie.

- Het Team accepteert de bestaande (traditionele) theorieën over hulpverlening en de (feministische) modellen van de ervaringsdeskundigen. Beide zijn zeer waardevol. Veranderingen worden aangebracht daar waar deze twee systemen samen komen en elkaar tegenspreken.

De veranderingen gaan in de richting van feministische visies daar waar de bestaande psychologische modellen berusten op seksistische veronderstellingen en interventies.

4. Behandelpraktijk

Er is geen standaardbehandeling voor incest. Telkens wordt met elke cliënt apart overlegd en vastgesteld welke therapiedoelen nodig zijn. In de praktijk blijkt dat 10% van de aangemelde gevallen in aanmerking komt voor langdurige systematische behandeling (psychotherapie). De rest is aangewezen of beperkt zichzelf tot crisisinterventie of sociaal psychiatrische begeleiding.

Hier zullen vooral de psychotherapeutische mogelijkheden besproken worden. We kunnen -binnen het kader van dit artikel- zeker niet volledig zijn. Verdere informatie is te vinden in het boek: Incest (Frenken en Van Lichtenburcht, 1984).

Individuele therapie voor slachtoffers.

We beperken ons hier tot de hulpverlening aan slachtoffers die lang gezegen hebben over het seksuele misbruik (ongeveer 75% van alle aanmeldingen behoren tot deze categorie en zijn tussen de 20 en 40 jaar oud).

- Meestal is het een hele overwinning om alsnog over de incestervaringen te praten. Aan de procedure om tot zo'n eerste gesprek te komen moet veel aandacht besteed worden. (geen lange wachtlijsten, geen lange intake, en meteen mededelen dat de hulpverlener man of vrouw kan zijn, ervaringsdeskundige of niet).
- Vroeger of later moeten de feiten over de incest op tafel komen. Het is de bedoeling dat de daarbij behorende gevoelens (angst, onmacht, walging, afschuw, woede, etc.) weer gekoppeld worden aan de vroegere gebeurtenissen. Om lichaam en gevoel weer positief te integreren zijn soms speciale (bijvoorbeeld psychomotorie) technieken nodig. Ook angstverwerking is een cruciaal punt in de therapie. Op deze wijze kan de vroegere traumatische gebeurtenis verwerkt worden.
- Meestal heeft de dader het slachtoffer ingeprent dat het mede schuldig is aan de incest en bij openbaarmaking ook schuldig aan het uiteenvallen van het gezin. Vandaar dat de bijna altijd aanwezige schuld- en schaamtegevoelens van de slachtoffers worden besproken en tot de juiste proporties teruggebracht.
- Verder wordt bekeken wat er in het hier en nu moet gebeuren. Wat zijn de voor- en nadelen van een confrontatie met de dader? Welke (relatie) eigenschappen moeten bevorderd worden? Is het lidmaatschap van een patiëntenbelangenvereniging nuttig?

Individuele therapie voor daders.

Ofschoon weinig daders vanuit zichzelf gemotiveerd zijn voor therapie en er bovendien in Nederland een geringe belangstelling bestaat om behandelingsmodellen te ontwikkelen voor seksuele delinquenten, moet er -alleen al uit oogpunt van preventie- toch iets gebeuren met de incestdader.

In samenwerking met Justitie kunnen via het seponeringsbeleid, daders kiezen tussen een langdurige behandeling of gevangenisstraf. Therapie onder dwang is niet populair in Nederland. Maar de ervaring leert dat er wel mee te werken valt en dat het altijd beter is dan therapeutisch nihilisme. Dit houdt in dat de therapeut ook actief de dader opzoekt om hem te bewegen in therapie te gaan. Hier geldt niet: geen motivatie, dan ook geen therapie.

De algemene therapiedoelen zien er als volgt uit (Arentewics en Schorsch, 1980):

- Het opbouwen van een goede therapeutische relatie.
Enerzijds hebben deze cliënten vanwege hun relatievermogen grote moeite een vruchtbaar contact met de therapeut aan te gaan, anderzijds kan de therapeut niet helpen als hij behalve het gedrag van de incestdader ook zijn hele persoon afwijst.
- De dader moet de verantwoordelijkheid voor zijn gedrag op zich nemen en bereid zijn iets goed te maken.
- Sociale vaardigheden aanleren, intimiteitsangst verminderen en conflict-situaties beter leren hanteren.
- Het leren functioneren in een partnerrelatie met onder andere sociaal acceptabele seksuele expressiemogelijkheden.

Groepstherapie voor vrouwen die als kind incest hebben meegemaakt.

Het Team Seksueel Misbruik kan verwijzen naar de zelfhulpgroep of een groep waarin op een meer systematische wijze groepspsychotherapie bedreven wordt. Voor de werkwijze van de zelfhulpgroep verwijs ik naar elders (Roelofs, 1984^a). De psychotherapiegroep is open, zodat tijdens de rit kan worden in- en uitgestapt. Verder kent de groep geen vast aantal zittingen, maar gaat in principe altijd door. Zowel in- als uittreden worden met de beide (vrouwelijke) therapeuten besproken. Contraïndicaties voor deelneming zijn ernstige vormen van suicidaliteit, drugsverslaving, psychopathie en psychosen. Als er crises optreden in de groep moet er een intensieve individuele therapie mogelijk zijn.

De doelstellingen van de groep zijn hetzelfde als die van individuele therapie. De vorm is semi-gestructureerd en kan grofweg onderverdeeld worden in drie fasen. (Tsai en Wagner, 1978).

Beginfase van de groepstherapie.

Een van de groepsleden -bij voorkeur diegene die al wat verder is met het emotioneel verwerken van de incest- vertelt haar incestervaringen. De anderen wordt dan gevraagd -op hun beurt- tenminste enige details te vertellen (hoe oud ze waren, met wie de incest gebeurde, aan wie verteld tot nu toe en de reacties daarop enz.) Er moet voor gewaakt worden dat een groepslid niet meer verteld dan ze op dat moment aan kan.

Daarna kan er een lijst worden doorgenomen van veel voorkomende klachten na incestervaringen (angst, schuldgevoelens, gebrek aan (zelf)vertrouwen en zelfwaardering, het gevoel te falen, aangetast te zijn, machteloze woede, verstrikt zitten in loyaliteiten naar vader en moeder, het mislukken van huidige relaties, seksuele problemen, depressie, zelfdestructie enz.)

De groepsleden worden niet alleen aangemoedigd deze lijst met elkaar door te nemen maar ook aan te vullen met eigen ervaringen en te vermelden welke oplossingen men er tot nu toe voor gevonden heeft.

Middenfase van de groepstherapie.

In de daaropvolgende bijeenkomsten kan dieper worden ingegaan op één of meerdere klachten, dit naar keuze van de groepsleden. Meestal zijn er enkele punten die voor alle groepsleden gelden. Het gevoel van eigenwaarde is gering. Incestslachtoffers komen niet goed voor zichzelf op. De schuldgevoelens, die er door de dader zijn ingehamerd (een soort hersenspoeling) veranderen al gauw in zelfbeschuldigingen: ik ben slecht, ik deug nergens voor. Het vertrouwen in mensen is verdwenen. Sommige vrouwen reageren stereotyp door voortdurend zich terug te trekken in een klein hoekje (waar natuurlijk de slagen vallen). Anderen doen precies het tegenovergestelde: psychopatische acting-out, promiscue gedrag tot prostitutie toe, automutilatie en ander zelf-destructief gedrag, verslavingen en verwaarlozing van eigen kinderen. Weer anderen worstelen het meest met seksuele problemen (seksuele opwindings en intimiteit kunnen ze niet tegelijkertijd voelen bij een partner).

Kortom: de zelfredzaamheid en het probleemoplossend vermogen is flink aangetast. Al deze punten moeten intensief worden doorgewerkt en vervolgens verwerkt.

De eerste uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De tweede uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De derde uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De vierde uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De vijfde uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

edit: Deze pagina (blz. 13) ontbreekt in dit boekje.

De eerste uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De tweede uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De derde uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De vierde uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De vijfde uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De zesde uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De zevende uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De achtste uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De negende uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

De tiende uit deze huizen worden verzekerd worden door de gemeenten
 en de gemeentelijke schulden worden door de gemeenten en de gemeentelijke
 schulden...

sering van gezinsrelaties en behoefte aan affectie. Zoals al eerder beschreven overheerst meestal het machtsmisbruik en de seksualisering door de volwassen man. Maar als de incestparticipanten ook hun behoefte aan affectie wederzijds kunnen bevredigen, dan ontstaat er voor het kind een paradoxale situatie.

Ze wil graag affectie, zoekt het zelfs op, krijgt het ook, maar moet een aantal zeer onaangename zaken op de koop toe nemen.

Voor de therapie blijkt dit een complicerende faktor te zijn. Het kind voelt zich bedrogen door de dader, maar kan niet kwaad op hem zijn, omdat hij ook haar behoefte aan affectie vervulde. Ze voelt zich dus ambivalent en eventueel nog schuldiger en schaamtevoller, omdat ze zich niet verzette tegen de incest. Als de therapeut hier vierkant achter het slachtoffer gaat staan en haar aanmoedigt te breken met de dader, ziet de therapeut allerlei loyaliteitsconflicten over het hoofd. Het slachtoffer zal zich niet begrepen voelen en nog dieper in de put zinken.

Nog een stap verder is de uitwisseling van affectie en seksualiteit met wederzijds goedvinden zonder manipulatie of dwang. Het team is nog niet zover dat hier een pasklaar antwoord op gevonden is. Bij ingrijpen in deze situatie van wat sommigen positieve incest noemen, moet in elk geval een beter alternatief aangereikt worden en geaccepteerd door de betrokkenen. Is dat laatste niet het geval dan hebben we de neiging de zaak te laten rusten in de hoop en de verwachting dat de dochter zich te zijner tijd zal losmaken uit de affectieve en seksuele gezinsrelatie. Wij zijn ons ervan bewust met een delicate en controversiële materie van doen te hebben en gelukkig zijn er de teambijeenkomsten om onze theorieën aan te passen aan de praktijk, beleid uit te stippen en verantwoordelijkheid te delen met elkaar. Op het ogenblik is de praktijk onze belangrijkste raadgeefster en tegelijkertijd onze grootste inperking (we kunnen niet alles uitvoeren wat we willen). We zouden het liefst tien jaar verder willen kijken om te bepalen of we nu goed zitten met ons al of niet ingrijpen.

De algemene therapiedoelen bij gezinstherapie zien er als volgt uit (Reposa en Zuelzer, 1983):

- Het bevorderen van de separatie/individuatie in het gezin. Vooral de vader van het gezin zal zich verzetten tegen een poging elk gezinslid zelf in toenemende mate verantwoordelijk te laten zijn voor de eigen gevoelens en gedragingen.

- Het aangeven van duidelijke grenzen en structuren binnen het gezin. Incestgezinnen hebben vaak naar buiten toe stevige barrières (separatie onmogelijk), terwijl naar binnen toe de grenzen in elkaar overvloeien (geen grenzen in rol en generaties).
  - Het scheppen van een open klimaat en duidelijke communicatie (ook over gevoelens).
- Zeer belangrijk hierbij is dat er een effectief, open en eerlijk gebruik wordt gemaakt van de macht en de controle in het gezin. Het is niet de bedoeling dat alle macht door de gezinstherapie weer bij vader terecht komt. Een gelijke machtsbalans tussen de ouders is de beste garantie voor een groei naar zelfstandigheid van de kinderen.
- Een goede coalitie tussen de ouders en een sterke band van de kinderen onderling zorgt ervoor dat het gezin stress kan verdragen en bevordert de autonomie van de kinderen.

5. Literatuur.

- Arentewics, G. en Schorsch, E.,   Verhaltens-therapie sexueller Perversionen.
In: V. Sigusch (Hrg.) Therapie Sexueller
Störungen, Stuttgart, 1980.
- Brickman, J.,   Feminist, Nonsexist, and Traditional Models
of Therapy: Implications for Working with
Incest. Woman and Therapy, 1984, Vol 3 (1),
49 - 67.
- Broverman, I.K., e.a.,   Sex-role stereotypes: A current appraisal.
Journal of Social Issues, 1972, 28, 59-78.
- DSM - III.,   Beknopte handleiding bij de Diagnostische
Kriteria van de DSM - III. Vertaald door
Van Ree en Koster van Groos., Lisse, Swets
en Zeitlinger, 1984, 2e druk, 161-163
- Frenken, J. en Van Lichten-   Incest, feiten, achtergronden en hulpver-
burcht, C., (red.),   lening - een symposium. NISSO, Zeist, 1984.
- Kroth, J.A.,   Child Sexual Abuse, Analysis of a Family
Approach. Springfield, Illinois, USA:
Charles C. Thomas, 1979.
- Pyke, S.W.,   Confessions of a reluctant ideologist.
Canadian Psychology, 1982, 23, 125-135.
- Reposa, R.E. en Zuelzer, M.B.,   Family Therapy with Incest. International
Journal of Family Therapy, 1983, 5 (2),
111 - 126.

Roelofs, G.T.,

Seksualiteit binnen het gezin. In: Handboek Seksuele Hulpverlening, onder redactie van Moors-Mommers e.a., Deventer, Van Loghum Slaterus, aflevering februari 1984.

Roelofs, G.T.,

Seksuele kindermishandeling binnen het gezin. Oorzaken en uitwerking op de slachtoffers. Tijdschrift voor Ziekenverpleging, 1984, 21, 646 - 650.

Swaan, A. De.,

Handen thuis. Sociologisch Tijdschrift, 1984, 11, 3 - 13.

Schwab, R.R. en Haveman, M.J.,

Kindermishandeling en geestelijke gezondheidszorg. Maandblad Geestelijke Volksgezondheid, 1982, 11.

Tsai, M. en Wagner, N.N.,

Therapy Groups for Women Sexually Molested as Children. Archives of Sexual Behavior, 1978, Vol. 7, No. 5, 417 - 427.

Limburger, 26-3-'85

Onderzoeksrechter in Leuven:
„Zeker 20 kinderen misbruikt”

„Kinderprostitutie in Maastricht”

(Van onze verslaggever)

MAASTRICHT - De stad Maastricht heeft een belangrijke rol gespeeld in een affaire met kinderprostitutie. Dat is de mening van de Leuvense onderzoeksrechter Decoux. Hij verklaarde gisteren desgevraagd over aanwijzingen te beschikken dat in Maastricht een belangrijk aantal kinderen "ter beschikking gesteld" is van volwassenen.

Kinderporno

De woning van de Maastrichtenaar (geen onbekende) is door de politie onderzocht. Daarbij zijn volgens hoofdinspecteur P. Leerschool geen aanwijzingen gevonden dat het hier zou gaan om kinderprostitutie of kinderporno. Leerschool ontkende met klem dat Maastricht het centrum zou zijn van kinderprostitutie.

Ondanks de ontkenning van Maastrichtse kant houdt de onderzoeksrechter vol dat in Maastricht wel degelijk sprake was van kinderprostitutie. „In Maastricht schijnt zelfs het merendeel van de 'feiten' te zijn gepleegd. Onderzocht wordt nog in hoeverre de ouders van de kinderen op de hoogte waren waarvoor de kinderen werden gebruikt", aldus rechter Decoux.

DIRECTEUR KINDERORGANISATIE:
Uitlatingen over kinderveiling
slechts afkomstig uit één bron

J. Vallbracht van DINS DAG 4 DECEMBER 1984

van kinderveilingen Korthals weet niets

V-Senatoren: kinderporno uit Nederland afkomstig

